

OCCUPATIONAL SAFETY POLICY IN THE CONTEXT OF MODERN CHALLENGES

Copyright © 2026 the Author/s
Peer review method: Double-Blind
Accepted: February 17, 2026
Published: March 15, 2026
Original scientific article
DOI suffix: 10.36962/NEC21012026-93

Beka Peradze

PhD Candidate in Economics at Ivane Javakhishvili
Tbilisi State University
Invited Lecturer at Georgian National University
ORCID iD: 0009-0004-2277-7061
e-mail: bperadze1@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to review Occupational Safety Policy in the face of modern challenges. Occupational safety as a multidisciplinary discipline is constantly facing new challenges and risks, which are caused by such processes constantly occurring in society and the economy as technological progress, globalization, and ongoing social and political changes.

As a result of the impact of these factors, the field of occupational safety, in the conditions of rapidly changing technologies and the economy, constantly requires new regulation of the legal sphere. Against the background of the fact that these issues are also facing challenges in developed economies, they require special attention from states with economies in transition. Among the events of recent years, the COVID pandemic period is worth highlighting. It is against the background of these global challenges that in 2022 the main principles determining occupational safety and health gained international recognition - by moving to the ranks of international "fundamental" labor norms.

Emphasizing the global importance of the principles of decent work and social justice provides an opportunity to rethink this issue and develop strategic approaches to address existing challenges. Over the past decade, Georgia has made significant steps, including the inclusion of provisions on a safe working environment in the Constitution of Georgia, Organic Law of Georgia on Occupational Safety, and other normative acts. At the same time, Labor Inspection Office of Georgia (LEPL), was established to enforce these legislative provisions.

That is why, given the importance of the issue, the article presents a historical overview of the labor safety reform and ways to improve labor safety in the short and long term. The proposed approach will further contribute to the establishment of a safety culture in the workplace and reduce the number of industrial accidents. The historic decision presented allows the 187 members of the International Labor Organization to step up their efforts to uphold fundamental principles, which are particularly important in a context where 2.93 million workers die and 395 million become disabled every year due to work-related factors. (15)

Keywords: Occupational safety, decent work, Labor rights, occupational safety policy, Occupational accidents, Decease, ILO, OSH, OSH conventions, OSH Directives, Organic Law of Georgia on Occupational Safety, Labour Inspection Office of Georgia, Ratification, Industrial injuries, Reforms, Challenges.

REFERENCES:

1. International Labour Organization, International Labour Office, Technical and Ethical Guidelines for Workers' Health Surveillance, 1998 https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@publ/documents/publication/wcms_publ_9221108287_en.pdf

2. Kurasbediani S., "Thematic Report on the Implementation of Obligations Undertaken under the Association Agreement with the European Union in the Field of Occupational Safety" Legal Compliance and Effectiveness of Enforcement, Committee on European Integration of the Parliament of Georgia, Tbilisi, 2023 (In Georgian)

3. Iremadze I., Chubinidze G., Sartania K., "History of Labor in Georgia", Tbilisi, 2024 (In Georgian)

4. Organizing occupational (occupational) medicine in Georgia taking into account international experience, research, author of the research - Natsvlishvili B., 2023 (In Georgian)

5. LEPL - Labor Inspection Office of Georgia, 2024 Activity Report [https://lio.moh.gov.ge/upload/20250902041302-ANGARISHI_KART%20\(6\).pdf](https://lio.moh.gov.ge/upload/20250902041302-ANGARISHI_KART%20(6).pdf) (In Georgian)

6. Vision 2030 - Georgia's Development Strategy https://www.gov.ge/index.php?lang_id=-&sec_id=428&info_id=85680 (In Georgian)

7. Council of European Union, Brussels, Association Implementation Report on Georgia, 2022, 10.8.2022 SWD (2022) 215 final, 17, https://www.ecoi.net/en/file/local/2078335/ST_11784_2022_INIT_en.pdf%3B+filename%2A%3DUTF-8%27%27ST_11784_2022_INIT_en.pdf

8. ILO Curriculum on Building Modern and Effective Labour Inspection Systems, Policy and Planning of Labour Inspection, Module 3, ILO, p.9, principle

3, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/genericdocument/wcms_856563.pdf

9. ILO Curriculum on Building Modern and Effective Labour Inspection Systems, Policy and Planning of Labour Inspection, Module 3, ILO, p.9, principle 3, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/genericdocument/wcms_856563.pdf

10. Fundamental Principles Of Occupational Health and Safety, Benjamin O. Alli https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/%40dgreports/%40dcomm/%40publ/documents/publication/wcms_093550.pdf

11. Organic Law of Georgia "On Occupation Safety"

12. Law of Georgia "On Labour Inspection"

13. https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=NORMLEXPUB:1:0::NO

14. <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/safety-and-health-work#stat>

15. <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/safety-and-health-work#stat>

შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკა თანამედროვე გამოწვევების წინაშე

ბექა ფერაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეკონომიკის დოქტორანტი
მონვეული ლექტორი, საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი
ORCID iD 0009-0004-2277-7061
ელ.ფოსტა: bperadze1@gmail.com;

აბსტრაქტი

პროფესიული უსაფრთხოება და ჯანმრთელობა(შრომის უსაფრთხოება) როგორც მრავალპროფილური დისციპლინა მუდმივად ახალი გამოწვევებისა და რისკების წინაშე დგას. რასაც საზოგადოებასა და ეკონომიკაში მუდმივად მიმდინარე ისეთი პროცესები განაპირობებს როგორცაა ტექნოლოგიური პროგრესი, გლობალიზაცია, მიმდინარე სოციალური და პოლიტიკური ცვლილებები. ამ ფაქტორების ზემოქმედების შედეგად, შრომის უსაფრთხოების სფერო, სწრაფად ცვალებადი ტექნოლოგიებისა და ეკონომიკის პირობებში მუდმივად საჭიროებს სამართლებრივი სფეროს ახლებურად რეგულირებას. იმ ფონზე, კი როდესაც აღნიშნული საკითხები განვითარებული ეკონომიკის ქვეყნებშიც გამოწვევის წინაშე დგას, განსაკუთრებულ ყურადღებას მოითხოვს გარდამავალი ეკონომიკის მქონე სახელმწიფოების მხრიდან. ბოლო წლების მოვლენებიდან, საზგასამელია COVID პანდემიის პერიოდი. სწორედ ამ გლობალური გამოწვევების ფონზე, 2022 წელს მოიპოვა შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის განმსაზღვრელმა ძირითადმა პრინციპებმა საერთაშორისო აღიარება - შრომის საერთაშორისო „ფუნდამენტური“ ნორმების რიგებში გადასაცვლებით.

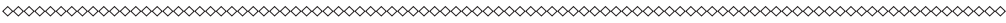
აღსანიშნავია, მსოფლიოში 10 ფუნდამენტური კონვენციის რატიფიცირების მდგომარეობის შეფასებაც, რომლიდანაც ნათლად ჩანს შრომის უსაფრთხოებასა და ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული

კონვენციების დაბალი მაჩვენებელი (2025 წლის მდგომარეობით პროფესიული უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის კონვენცია - C155 რატიფიცირებულია ნვერი 187 სახელმწიფოდან 89-ის მიერ; N187-ე კონვენცია პროფესიული უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის ხელშეწყობის ჩარჩოს შესახებ კი რატიფიცირებულია ნვერი 187 სახელმწიფოდან 74-ის მიერ) (13), შესაბამისად კიდევ ერთხელ ხაზგასასმელია ამ მიმართულებით ქვეყნების მზაობის შეფასების საჭიროებაც.

ღირსეული შრომის პრინციპებისა და სოციალური სამართლიანობის გლობალური მნიშვნელობის ხაზგასმა იძლევა შესაძლებლობას, რომ აღნიშნული საკითხი ახლებურად გადაიხედოს და შემუშავდეს სტრატეგიული მიდგომები არსებული გამოწვევების აღმოსაფხვრელად. წარმოდგენილი ისტორიული გადანყვეტილება შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის 187 ნვერს აძლევს საშუალებას გაზარდონ ძალისხმევა ფუნდამენტური პრინციპების დასაცავად, რომელიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ ფონზე, როდესაც ყოველწლიურად 2.93 მილიონი დასაქმებული იღუპება და 395 მლნ დასაქმებული შავდება სამუშაოსთან დაკავშირებული ფაქტორების კვალდაკვალ. (14)

საკვანძო სიტყვები: შრომის უსაფრთხოება, ღირსეული შრომის პირობები, შრომითი უფლებები, შრომის უსაფრთხოების პოლიტიკა, სამუშაო სივრცეში უბედური შემთხვევები, პროფესიული ჯანმრთელობა, შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია, ჯანმრთელობის დაცვის კონვენციები, ჯანმრთელობის დაცვის დირექტივები, „შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი, შრომის ინსპექციის სამსახური, რატიფიკაცია, სანარმოო დაზიანებები, რეფორმები, გამოწვევები.

შრომის უსაფრთხოების მიზანი და ამოცანები

ჯერ კიდევ, 1950 წელს შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციისა (ILO) და ჯანმრთელობის მსოფლიო ორგანიზაციის (WHO) პირველ ერთობლივ სხდომაზე იქნა მიღებული პროფესიული ჯანმრთელობის შესახებ განმარტება, რომლის მიხედვითაც პროფესიული ჯანმრთელობის მიზანი უნდა იყოს ყველა პროფესიის დასაქმებულთა ფიზიკური, ფსიქიკური და სოციალური კეთილდღეობის უმაღლესი დონის ხელშეწყობა და შენარჩუნება, რაც მოიცავს სამუშაოს ადაპტაციას ადამიანთან და თითოეული ადამიანის ადაპტაციას თავის სამუშაოსთან. გარდა ამისა, აღნიშნულ სხდომაზე პროფესიული ჯანმრთელობა აღიარებულ იქნა მულტიდისციპლინარულ მიდგომად და აქცენტი სამ სხვადასხვა მიზანზე იქნა გაკეთებული. კერძოდ, დასაქმებულთა ჯანმრთელობისა და შრომისუნარიანობის შენარჩუნება და ხელშეწყობა; სამუშაო გარემოს გაუმჯობესება უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის ხელშეწყობის მიზნით; შრომის ორგანიზაციებისა და სამუშაო კულტურის განვითარება.

აქვე აღსანიშნავია, რომ შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის თანახმად (ILO) შრომის უსაფრთხოება და ჯანმრთელობა (OSH) განისაზღვრება, როგორც დისციპლინა, რომელიც ეხება სამუშაოსთან დაკავშირებული უბედური შემთხვევებისა და დაავადებების პრევენციას, ასევე დასაქმებულთა ჯანმრთელობის დაცვასა და ხელშეწყობას. (1)

სფერო ფართოა და მოიცავს უამრავ დისციპლი-

ნას, რომელიც დაკავშირებულია სამუშაო ადგილზე და გარემოზე არსებულ საფრთხეებთან. სფეროს სისტემური მართვისთვის საჭიროა სტრუქტურების, უნარების, ცოდნისა და ანალიტიკური შესაძლებლობების ფართო სპექტრი, რათა კოორდინირებული და დანერგული იქნეს ეროვნული OSH სისტემების შემადგენელი ყველა საკითხი, რათა დაიცვას როგორც უშუალოდ დასაქმებული პირები, ასევე სამუშაო გარემო და ნებისმიერი იქ მყოფი პირი. (10)

შრომის უსაფრთხოების არსებული მდგომარეობა საქართველოში

მიუხედავად იმისა, რომ შრომის უსაფრთხოების სფეროში შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის რიგი კონვენციების რატიფიცირება ჯერ არ განხორციელებულა, საქართველომ შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის კონვენციებით გათვალისწინებული არაერთი საერთაშორისო სტანდარტის ასახვა უზრუნველყო ეროვნულ კანონმდებლობაში. ქვეყანას მნიშვნელოვანი პროგრესი სწორედ ამ მიმართულებით აქვს მიღწეული იმ რეფორმისტული მიდგომებით, რომელიც ერთი მხრივ უკავშირდება შრომის ინსპექციის სამსახურის მანდატის საკანონმდებლო გაფართოებას და ეფექტიანი აღსრულების მექანიზმის დანერგვას (ემსახურება შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის 81-ე კონვენციით გათვალისწინებული მოთხოვნების ფაქტობრივ იმპლემენტაციას) (2), ხოლო მეორე მხრივ - ევროკავშირის კანონმდებ-

THE NEW ECONOMIST / ახალი ეკონომისტი

ლობასთან დაახლოების გზაზე საქართველოს მიერ განხორციელებულ რეფორმებს.

სანამ არსებული მდგომარეობის შეფასებაზე გადავალთ, მნიშვნელოვანია მცირე ისტორიული რაკურსი გავაკეთოთ აღნიშნული მიმართულებით, რომელიც რამდენიმე ეტაპად შესაძლებელია იქნეს წარმოდგენილი: (3) **I ეტაპი** — საბჭოთა მემკვიდრეობად (1991-მდე) შეიძლება იქნეს მოხსენიებული, რომლის დროსაც OSH ნორმები მხოლოდ ფორმალურად იყო ძლიერი და უსაფრთხოების კულტურა ნაკლებად იყო განვითარებული. ჯანმრთელობა არა მიზანი, არამედ რესურსი იყო, უფრო მეტად დათვლაზე იყო ორიენტირებული და ერთგვარი დევიზით ფუნქციონირებდა: ჯანმრთელი მუშა-შესრულებული გეგმა; (4) **II ეტაპი** — შესაძლოა მოვისხენიოთ როგორც კოლაფსი და უკონტროლო ბაზარი (1991-2006), როდესაც უსაფრთხოება “ფუფუნებ”-ის საგანს წარმოადგენს და პრევენციული მიდგომები მშრომელთა დასაცავად - გაუფასურებულია. თუმცა, აღსანიშნავია, რომ საქართველო სწორედ ამ პერიოდში უერთდება ისეთ საერთაშორისო და რეგიონულ ორგანიზაციებს, როგორცაა გაერო, შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია (ILO), ევროპის საბჭო და სხვ; **III ეტაპი** — სრული დერეგულაციის პერიოდი (2006-2015). სახელმწიფო ზედამხედველობის მოშლამ ამ სფეროზე ბიზნესის ადვილად კეთების გამართლებით, სრულიად მოშალა ისედაც არარეგულირებულ შრომით ურთიერთობებში შრომის უსაფრთხოების საფუძვლები და ხელი შეუწყო ფატალური შემთხვევებისა თუ მძიმე სანარმოო ტრამეების რაოდენობის ზრდას; **IV ეტაპი** — საფუძვლის ჩაყრა (2015-2018) სწორედ ქვეყნის მიერ აღებული საერთაშორისო ვალდებულებების კვალდაკვალ იწყება, როდესაც 2015 წელს ჯანდაცვის სამინისტროში დეპარტამენტის სახით იქნება შრომის პირობების ინსპექტირების დეპარტამენტი შეზღუდული და მინიმალური მანდატით; **V ეტაპი** — ინსტიტუციურ გაძლიერებად (2019-2020) შეიძლება იქნეს მიჩნეული, ვინაიდან ქვეყანა პირველ რეალურ ნაბიჯებს დგამს შრომის უსაფრთხოების ნორმების ევროკავშირის მარეგულირებელ ჩარჩო დირექტივასთან დაახლოებით, როგორც შრომის უსაფრთხოების ნორმების მიმართულებით (ტექნიკურ დონზე) ისე შრომის კოდექსისა და შრომის უსაფრთხოების კანონის ახლებურად რეგულირებით; **VI ეტაპი** — თანამედროვე ფაზა (2021-2025), რომელიც ქვეყნის მასშტაბით მოქმედ საზედამხედველო სისტემას კიდევ უფრო აძლიერებს, ასოცირების ხელშეკრულების

გათვალისწინებით ახდენს კანონმდებლობის ჰარმონიზებას, მნიშვნელოვნად ზრდის საზოგადოების ცნობიერებას და უსაფრთხო შრომის კულტურა სრულიად ახალ ფაზაში გადაჰყავს სხვადასხვა ეკონომიკური, სოციალური თუ გეოპოლიტიკური გამოწვევების მიუხედავად.

თანამედროვე ფაზის ფარგლებში, საქართველოს პარლამენტისა და საქართველოს მთავრობის მიერ მიღებულ იქნა გადანყვეტილება, შრომის ინსპექციის საჯარო სამართლის იურიდიულ პირად ჩამოყალიბებასთან დაკავშირებით. აღნიშნული გადანყვეტილება ფორმალზდა კანონის სახით, როდესაც საქართველოს პარლამენტმა მესამე მოსმენით მიიღო „შრომის ინსპექციის შესახებ“ საქართველოს კანონი.

კანონის მიხედვით, შრომის ინსპექციის სამსახური საქმიანობის განხორციელებისას ხელმძღვანელობს საქართველოს კონსტიტუციით, საქართველოს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით, საქართველოს ორგანული კანონით „საქართველოს შრომის კოდექსი“, „შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით, „საჯარო სამსახურის შესახებ“ საქართველოს კანონით, „შრომითი მიგრაციის შესახებ“ საქართველოს კანონით, შრომის ინსპექციის სამსახურის დებულებითა და საქართველოს სხვა საკანონმდებლო და კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტებით და საქმიანობის განხორციელებისას ხელმძღვანელობს ობიექტურობისა და მიუკერძოებლობის, კანონიერების, პროფესიონალიზმისა და კონფიდენციალურობის პრინციპების დაცვით. ამავე კანონის მიხედვით, შრომის ინსპექციის სამსახურმა მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილებები ისე უნდა განახორციელოს, რომ შრომითი ნორმების ეფექტიან გამოყენებაზე მაქსიმალურად შესაძლო გავლენა მოახდინოს. (12)

აღსანიშნავია, რომ შრომითი ნორმების დარღვევისთვის შრომის ინსპექციის მიერ შეიძლება გამოყენებულ იქნეს ისეთი ადმინისტრაციული სახდელები როგორცაა: ა) გაფრთხილება; ბ) ჯარიმა; გ) სამუშაო პროცესის შეჩერება. გამოსაყენებელ სახდელთა შერჩევისას შრომის ინსპექციის სამსახური მანდატის ფარგლებში სარგებლობს დისკრეციული უფლებამოსილებით განსაზღვროს გამოსაყენებელი სახდელის ტიპი, რომლის გამოყენებისას ითვალისწინებს დარღვევის სიმძიმეს და იყენებს დარღვევის თანაზომიერი პასუხისმგებლობის ზომას.

მნიშვნელოვანი სიახლე, რომელიც „შრომის

ინსპექციის შესახებ“ საქართველოს კანონით განისაზღვრა არის მრჩეველთა საბჭო. კანონით საბჭოს შექმნის და ფუნქციონირების საკითხი, წარმოადგენს დემოკრატიულობის განმსაზღვრელ უნიკალურ ფენომენს. მრჩეველთა საბჭო არის მთავარ შრომის ინსპექტორთან არსებული საკონსულტაციო ორგანო, რომელიც შრომის ინსპექციის სამსახურისთვის შეიმუშავებს რეკომენდაციებს შრომის ინსპექციის სამსახურის სტრატეგიის, ფუნქციონირებისა და საქმიანობის შესახებ. აღსანიშნავია, მრჩეველთა საბჭოს არაერთი მნიშვნელოვანი რეკომენდაცია, რომელიც დადებითად აისახა შრომის უსაფრთხოების საზედამხებდველო სისტემის ფუნქციონირებაზე, რაც უსაფრთხოების სტანდარტის დამკვიდრებას გულისხმობს.

ასევე უნდა აღინიშნოს საქართველოს მთავრობის ხედვა 2030, რომელიც მდგრადი განვითარების მერვე მიზნის - ღირსეული შრომა და ეკონომიკური ზრდა, მიღწევის კვალდაკვალ, ეროვნული სტრატეგიის გათვალისწინებით მიზნად ისახავს შრომითი უფლებებისა და შრომის უსაფრთხოების დაცვის გაუმჯობესებას, რათა ხელი შეუწყოს დასაქმებულისთვის ღირსეული შრომის პირობების ხელმისაწვდომობას და უზრუნველყოს სამუშაო ადგილებზე მომხდარი უბედური შემთხვევების შემცირება. აღნიშნული მიზნის მისაღწევად კი განსაზღვრულია სამუშაო ადგილებზე შრომის უსაფრთხოებისა და უფლებების დაცვის აღსრულების სისტემის განგრძობადი გაუმჯობესება, რომელიც თავის თავში მოიაზრებს რესურსების რაოდენობრივ ზრდას, ხარისხობრივ გაძლიერებასა და რეგიონული ოფისების გაფართოებას. ასევე, ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებით განსაზღვრული შრომის უსაფრთხოების ნორმების იმპლემენტაციას საქართველოს კანონმდებლობაში. (6)

ევროკომისიის წლიური ანგარიშის თანახმად, დამატებითი ადამიანური რესურსით შრომის ინსპექციის სამსახურის დაკომპლექტება და მისი მანდატის გაფართოება ქმნის სახელმწიფოში შრომის უსაფრთხოებისა და შრომითი უფლებების ზედამხებდველობის გაძლიერების შესაძლებლობას. (7) შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILO) რეკომენდაციით, არაგეგმური ინსპექტირების მასშტაბების ზრდაზე საუბრისას, მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული რისკებზე ორიენტირებული და პროპორციულობის საერთაშორისო პრინციპი; აღსრულება უნდა იყოს რისკზე დაფუძნებული და პროპორციული: ინსპექტირების სიხშირე და გამოყენებული რესურსები უნდა იყოს რისკის დონის

პროპორციული და სააღსრულებო ღონისძიებები მიზნად უნდა ისახავდეს დარღვევების შედეგად გამოწვეული ფაქტობრივი რისკის შემცირებას. (8)

არსებულის მიმოხილვასთან ერთად, ძალზედ მნიშვნელოვანია ის საკანონმდებლო ცვლილებები, რაც შრომის უსაფრთხოების ფორმირების პროცესში საქართველომ განვლო. კერძოდ, ასოცირების ხელშეკრულების XXX დანართის შესაბამისად განსაზღვრულმა OSH დირექტივებმა ასახვა ჰპოვა შემდეგ ნორმატიულ აქტებში:

1. „შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი;
2. „სამუშაო ადგილებზე უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის მინიმალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 1 ივლისის №341 დადგენილება;
3. „ტექნიკური რეგლამენტის - სამუშაო სივრცეში ინდივიდუალური დაცვის საშუალებების გამოყენებისას უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებული მინიმალური მოთხოვნების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 23 დეკემბრის №590 დადგენილება;
4. „ტექნიკური რეგლამენტის - სამუშაო სივრცეში უსაფრთხოების ან/და ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებული ნიშნების განთავსების მინიმალური მოთხოვნების დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2022 წლის 16 სექტემბრის №457 დადგენილება;
5. „სიმაღლეზე მუშაობის უსაფრთხოების მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2017 წლის 27 ოქტომბრის №477 დადგენილება;
6. „ტვირთის ხელით აწევისას უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის მინიმალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2023 წლის 1 მაისის №167 დადგენილება;
7. „სახელმწიფო დროშის ქვეშ მოძრავ გემებზე ჯანმრთელობისა და უსაფრთხოების მინიმალური სტანდარტების დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტროს საზღვაო ტრანსპორტის სააგენტოს დირექტორის 2018 წლის 13 დეკემბრის №5 ბრძანება;
8. "სამუშაო სივრცეში სამუშაო მონეობილობების გამოყენებისას უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვასთან დაკავშირებული მინიმალური მოთხოვნების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის

დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს მთავრობის 2025 წლის 1 მაისის №135 დადგენილება.

გარდა აღნიშნულისა, ასოცირების ხელშეკრულების 229-ე მუხლი ხაზს უსვამს შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის (ILO) ფუნდამენტური და პრიორიტეტული კონვენციების რატიფიცირებას, რომლის თაობაზეც ევროკომისია 2023-2025 წლების გაფართოების ანგარიშებში საუბრობს.

ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო და ინსტიტუციური რეფორმის განხორციელების შედეგად, უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველომ შრომის უსაფრთხოებისა და ჯანმრთელობის დაცვის თვალსაზრისით მიაღწია მნიშვნელოვან პროგრესს, რაც პირველ რიგში გამოიხატება სამუშაო ადგილზე შემცირებულ ფატალური უბედური შემთხვევების სტატისტიკაში (იხ. ცხრილი).

ცხრილში წარმოდგენილი მონაცემების გათვალისწინებით აღსანიშნავია, რომ „შრომის უსაფრთხოების შესახებ“ კანონის მიღების შემდეგ, 2024 წლისთვის სიკვდილიანობა 44%-ით არის შემცირებული. ამასთან, აქტიური ბიზნეს სუბიექტებისა და დასაქმების რაოდენობის ზრდის მიუხედავად პროპორციულად შემცირებულია სამუშაო ადგილზე მომხდარი ინციდენტების რაოდენობა და შესაბამისად, ინციდენტების მაჩვენებელიც, რაც ასახავს უსაფრთხოების სტანდარტების ეფექტურ აღსრულებას და პრევენციული ზომების დადებით გავლენას. (5)

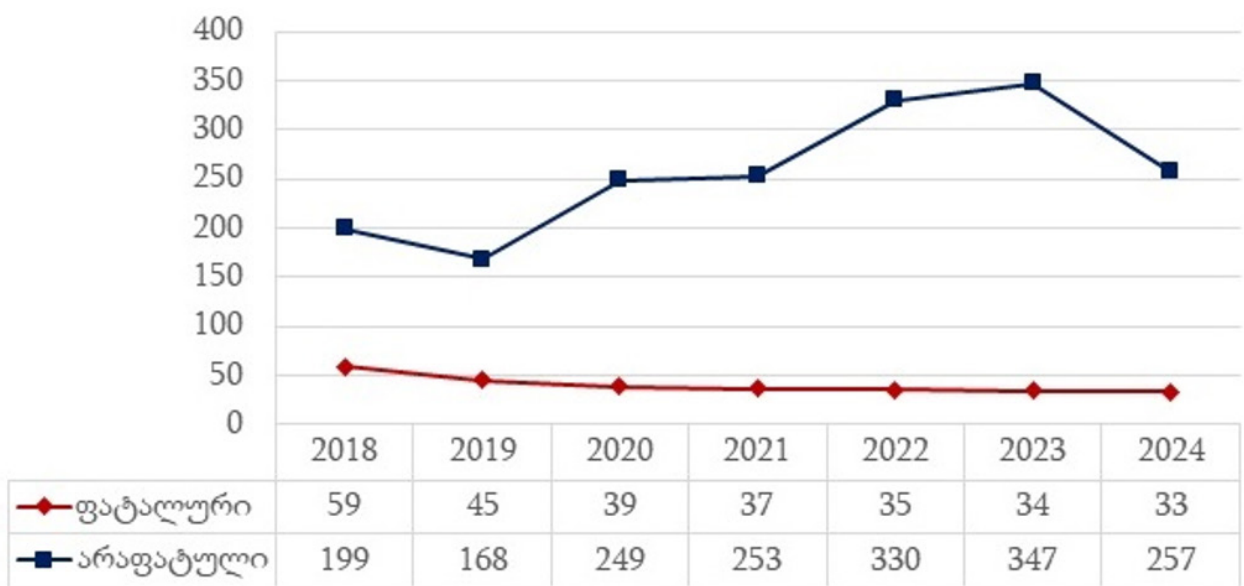
გაუმჯობესების გზები მოკლევადიან და გრძელევადიან პერსპექტივაში

მიუხედავად მიღწეული პროგრესისა, არსებითად მნიშვნელოვანია განვიხილოთ ის მოკლევადიანი და გრძელევადიანი პერსპექტივები, რომელიც ქვეყანას შრომის უსაფრთხოების სფეროს დახვეწისა და გაუმჯობესების გზაზე ესაჭიროება.

ამ მიზნით, ხაზი უნდა გაესვას ქვეყანაში შრომის ინსპექტირების ინსტიტუციური მეხსიერების მოკლე ისტორიას, რაც თავისთავად ქმნის ქვეყანაში შრომის უსაფრთხოების კვალიფიციური კადრების დეფიციტს. გარდა ამისა, ზემოაღნიშნული შრომის უსაფრთხოების კანონმდებლობის ისტორიული განვითარების შედეგად, ქვეყანაში დღეის მდგომარეობით არ არსებობს სისტემური მიდგომები პროფესიული დაავადების ადრეული დიაგნოსტირებისა და შესაბამისი მართვის კუთხით. ეს მნიშვნელოვანი პრობლემაა, ვინაიდან სამუშაო ადგილებზე სანარმოო ფაქტორების გრძელევადიანი მავნე ზემოქმედებით გამოწვეული ჯანმრთელობის დაზიანება, შრომის უსაფრთხოების სფეროში ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი საკითხია, რომელიც შესაბამისი პრევენციული ღონისძიებების გატარებას მოითხოვს.

იმ რეკომენდაციების გათვალისწინებით, რაც შრომის უსაფრთხოების სფეროს დღემდე მიღებული აქვს, ასევე, ზედამხედველობის შედეგად

2018-2024 წლებში სამუშაო სივრცეში მომხდარი უბედური შემთხვევების შედეგად გარდაცვლილ დასაქმებულთა რაოდენობა

წყარო: სსიპ-შრომის ინსპექციის სამსახური, 2024 წელი

გამოვლენილი დარღვევების შესწავლით, შესაძლებელია სფეროს გაძლიერებისთვის მოკლევადიან (3-4 წლიანი) და გრძელვადიან (5-10 წელი) პერსპექტივებზე ვისაუბროთ.

მოკლევადიანი პერიოდისთვის განსახორციელებელი ამოცანები:

1. ინსპექტირების მონაცემების საფუძვლების შესაბამისობის ანალიზი და საერთაშორისო სტანდარტებთან დაახლოება;
2. ინსპექტირების დაგეგმვის, განხორციელებისა და მიღებული შედეგების გაციფრულება;
3. ინფორმაციის მართვის უსაფრთხოების პოლიტიკისა და პროცედურების შემუშავება;
4. ინსპექტორთა რაოდენობრივი ზრდა, რეგიონული მოცვის გაფართოება, ასევე, რესურსების მიზნობრივი ათვისების სახელმძღვანელო პრინციპების შემუშავება/განხორციელება;
5. შრომის უსაფრთხოების სფეროში სექტორულად განსაზღვრული დირექტივების იმპლემენტაცია.

გრძელვადიანი პერიოდისთვის განსახორციელებელი ამოცანები:

1. შრომის უსაფრთხოების სფეროში პრიორიტეტული და ფუნდამენტური კონვენციების რატიფიცირება;
2. პროფესიული დაავადებების კვლევითი დიაგნოსტიკის, აღრიცხვისა და პრევენციის პოლიტიკის შემუშავება და შესაბამისი პროგრამების განხორციელება მისი ეფექტური აღსრულებისთვის.
3. ცნობიერების ამაღლებისა და კონსულტაციის განევის შესაძლებლობების ზრდის ხელშეწყობა ქვეყნის მასშტაბით შესაბამისი სტრატეგიული კამპანიების დაგეგმვითა და განხორციელებით;
4. ზოგადსაგანმანათლებლო, უმაღლესი თუ პროფესიული მიმართულებით შრომის უსაფრთხოების კულტურის მდგრადი გაძლიერების ხელშეწყობისთვის შესაბამისი საგნის, კურიკულუმის შემუშავება;
5. შრომის უსაფრთხოების აკრედიტებული პროგრამის ეტაპობრივი დახვეწა დამატებითი სპეციალიზაციის განხრით, დარგობრივი, პროფილური სპეციფიკის (სამშენებლო სექტორი, მომპოვებელი მრეწველობა და სხვ.) გათვალისწინებით.
6. ქვეყანაში ოპერირებადი სანარმოებისთვის, რომელთაც მოძველებული სამუშაო მონყობილობები, მანქანა დანადგარები გააჩნიათ მხარდაჭერის პროგრამების შემუშავება რათა უმტკივნეულოდ მოხდეს მათი ჩანაცვლება სამუშაო ადგილებზე;

7. კომპანიათა რეიტინგული სისტემის ფორმირება და შრომის უსაფრთხოების ნორმებთან შესაბამისობის მაღალი მაჩვენებლის გათვალისწინება კონკურენტულ უპირატესობად სახელმწიფო ტენდერის დროს კომპანიების შერჩევის პროცესში.

8. სახელმწიფო შესყიდვების პროცესში, შრომის უსაფრთხოების კომპონენტის სავალდებულო სტენდერო პირობად გათვალისწინებასთან ერთად, მონიტორინგის გაძლიერება;

9. მომეტებული საფრთხის/განსაკუთრებულად მაღალი რისკის კომპანიებში შესაბამისი კვალიფიკაციის/ნებართვის მქონე პირების დასაქმების ვალდებულების შემოღება. ამ მხრივ დამსაქმებელთა პასუხისმგებლობის გაზრდა, შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე პირებისთვის სპეციალური მოწოდებების უზრუნველყოფა, მათი შემდგომი დასაქმების მიზნით.

დასკვნა

შრომის უსაფრთხოება წარმოადგენს ადამიანის ფუნდამენტური უფლებების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს უფლებას. უსაფრთხო და ჯანსაღი სამუშაო გარემოს უზრუნველყოფა არამხოლოდ დასაქმებულის კეთილდღეობას, არამედ ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების მდგრადობასაც განსაზღვრავს.

აღნიშნულ პრინციპებზე დაყრდნობით, ბოლო დეკადის განმავლობაში საქართველოში გადადგმულია მნიშვნელოვანი ნაბიჯები, მათ შორის უსაფრთხო სამუშაო გარემოსთან დაკავშირებული დათქმები ასახულია საქართველოს კონსტიტუციაში, შრომის უსაფრთხოების კანონსა და სხვა ნორმატიულ აქტებში. ამავე დროს, აღნიშნული საკანონმდებლო ნორმების აღსასრულებლად შეიქმნა უწყება სსიპ - შრომის ინსპექციის სამსახურის სახით. აღნიშნული რეფორმის შედეგად, შრომის უსაფრთხოების კუთხით, ქვეყანას რეგიონში ერთ-ერთ ლიდერი ქვეყნის პოზიციონირების საშუალება მიეცა. რაც მთავარია, რეფორმა დადებითად აისახა ქვეყანაში შრომის უსაფრთხოების კულტურის დამკვიდრებაზე, რაც პირველ რიგში ფატალური უბედური შემთხვევებისა და სანარმოო ინციდენტების კლების ტენდენციაში ვლინდება.

მიუხედავად აღნიშნულისა, შრომის უსაფრთხოების შინაარსიდან გამომდინარე, გლობალიზაციის, ციფრული ტექნოლოგიების, ხელოვნური ინტელექტის მზარდი გავლენისა თუ სამუშაო გარემო პირობების სხვა სახეცვლილების გამო, სამუშაო ადგილებზე უსაფრთხოება მსოფლიოში ყოველ-

ლიურად ახალი გამონვევების წინაშე დგება. სწორედ ამიტომ, შრომის უსაფრთხოების ეფექტური პოლიტიკა მოითხოვს სამხრეთ ფორმატში - სახელმწიფოს, დამსაქმებლებისა და დასაქმებულების კოორდინირებულ მოქმედებას, რამაც უნდა უზრუნველყოს ჯანსაღი და უსაფრთხო სამუშაო გარემოს ეფექტიანი დაცვა.

სწორედ ამიტომ, შრომის უსაფრთხოების კუთხით მნიშვნელოვანია უწყვეტად გაგრძელდეს შრომის უსაფრთხოების რეფორმა. ამ მიზნით, მნიშვნელოვანია შესაბამის ვადებში მიღებულ იქნეს ის ტექნიკური რეგლამენტები, რომლის ასახვის ვალდებულება საქართველოს აქვს სხვადასხვა სექტორული მიმართულებით. გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ გრძელვადიან სტრატეგიაში,

არამედ ყოველწლიურად გაგრძელდეს შრომის ინსპექციის ინსტიტუციური გაძლიერება, რაც პროაქტიული ინსპექტირებების რაოდენობის ზრდაში უნდა გამოიხატოს. ასევე, სახელმწიფოს ყურადღება მეტად უნდა იქნეს მიპყრობილი უსაფრთხოების კუთხით შესაბამისი პროფესიის კვალიფიციური კადრების მომზადებაზე, საგანმანათლებლო დაწესებულებებში შესაბამისი კურიკულუმების შემუშავებასა და პროფესიული დაავადებების სადიაგნოსტიკო პროგრამების განხორციელებაზე.

აღნიშნული მიდგომა სამუშაო ადგილებზე კიდევ უფრო მეტად შეუწყობს ხელს უსაფრთხოების კულტურის დამკვიდრებასა და შეამცირებს სანარმოო შემთხვევების რაოდენობას.